

Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk en het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028

De nieuwe coalitie staat voor grote uitdagingen, van het herstellen van vertrouwen in de overheid tot het versterken van sociale cohesie in het land. Vrijwilligers en hun organisaties kunnen de coalitie daarbij helpen.

Dat vrijwilligers een belangrijke spelfunctie vervullen in onze samenleving heeft de coalitie van PVV, NSC, VVD en BBB goed gezien. In Nederland zetten **7,5 miljoen vrijwilligers** zich dagelijks in voor een sterke en sociaal weerbare samenleving, niet zelden óndanks stevige belemmeringen. Zij maken zich sterk voor zorg, cultuur, wonen, sport, gezondheid, jeugd, leefbaarheid in buurten, wijken en dorpen, klimaatadaptatie, bestrijding van eenzaamheid en nog veel meer zaken. En passant vormen ze ontmoetingsplekken waar mensen hun (tweede) thuis vinden. Alle **18 miljoen inwoners van Nederland** plukken hiervan de vruchten.

De sterke ontwikkeling van zowel markt als overheid stelde de afgelopen decennia eigen vrijwillig initiatief van mensen soms in de schaduw. Als gemeenschapszin en solidariteit ontbreken, ook bij marktpartijen en overheid, dan komen mensen in de knel. We hebben het bijvoorbeeld over affaires bij de overheid, grote winsten bij bedrijven tegenover mensen die hun huizen niet kunnen verwarmen of niet meer zelfstandig kunnen bankieren, mensen die nergens gehoor vinden als ze benadeeld worden door markt- of overheidssystemen, bevolkingsgroepen die tegenover elkaar komen te staan of sterk toenemende regeldruk door disproportionele regelgeving. Er zijn kloven qua opleiding, inkomen, sociale positie, woonsituatie, leefomstandigheden. Mensen in staat stellen om mee te doen, betekent ook dat zij hierdoor kunnen meewerken aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Zonder de burger, wiens land dit is, te betrekken, zullen tal van vraagstukken zich verdiepen en verergeren.

Vereniging NOV, haar leden en partners leveren graag en heel lang een bijdrage aan een veilige, vrije, democratische en zorgzame samenleving. Graag vragen wij de coalitie én de Tweede Kamer om ervoor te zorgen dat iedereen die hieraan wil bijdragen daartoe de individuele vrijheid heeft. De basis daarvoor is een Rijksbrede visie op vrijwilligerswerk, waarmee al die miljoenen Nederlanders de ruimte krijgen om zich eenvoudiger vrijwillig in te zetten en initiatief te nemen.

Graag lichten we ook toe hoe dat zou kunnen.

Laila Ait Baali, directeur Vereniging NOV

Inhoud

Vrijwilligerswerk en het Hoofdlijnenakkoord 2024 -2028	1
1. Breng vrijwilligerswerk voor iedereen binnen handbereik mogelijk maken	3
2. Reduceer regeldruk onnodige barrières wegnemen	4
3. Geven in tijd, geven in geld betrokkenheid stimuleren	4
4. Representativiteit echte democratie	5
5. Sectorspecifiek impact op maatschappelijke doelen	5
a) Sport.....	5
b) Amateurkunst en cultuur	6
c) Zorg en welzijn	6
d) Wijken en buurten	6
e) Schuldhelpverlening en de schuldenindustrie	6
f) Natuur, landschap en klimaat	7
g) Migratie	7
h) Diversiteit	8

Caroline van der Plas (BBB) over vrijwilligers

“Ze hebben een belangrijke rol en zorgen voor sociale verbinding. Zo zie je op het platteland dat de vrijwillige brandweer vooral bestaat uit boeren. Zij hebben de vrijheid om te kunnen reageren op oproepen. Niet alleen zorgen ze voor de veiligheid, maar ook komen ze in die situatie veel over de vloer bij mensen. Dat geldt natuurlijk ook voor vrijwilligers bij sportclubs en in buurthuizen. Die signaalfunctie is belangrijk en zorgt voor sociale verbinding.” BBB wil graag van de burgers horen wat er nog beter kan qua vrijwilligerswerk. “Als we iets vernemen wat niet klopt of beter kan, dan proberen we er echt wat mee te doen. Want die vrijwilligers, dat wil ik nog benadrukken, zijn de spil van de samenleving.”

Bron: Magazine ECHT, Nationale Vrijwilligersprijzen 2024

1. Breng vrijwilligerswerk voor iedereen binnen handbereik | mogelijk maken

Graag zouden we zien dat alle Nederlanders, van jong tot oud, in staat worden gesteld om kennis te maken met de ander en met iets van betekenis kunnen doen, hoe klein ook. Plekken waarop dat als vanzelf gebeurt en voor veel meer mensen zou kunnen gebeuren, vinden we onder andere in het onderwijs, ook in combinatie met bijvoorbeeld sport, cultuur, zorg en natuur.

Een andere plek waar we de kunst van het samenleven kunnen bevorderen, is het bedrijfsleven. Bedrijven die iets betekenen voor de maatschappij, zijn aantoonbaar betere en aantrekkelijkere werkgevers. Hun medewerkers betekenen aantoonbaar meer voor hun omgeving en voor het bedrijf. Ook de overheid speelt als werkgever hier een grote rol en kan op deze manier veel meer verbinding krijgen met burgers.

1. Geef doorzet aan programma's die diverse doelgroepen helpen mee te bouwen aan de maatschappij, al dan niet in gewijzigde vorm. Zet hierbij in op alles wat al bestaat en vaak alleen een steuntje in de rug of het weghalen van belemmering nodig heeft. Maak het praktisch. We noemen als voorbeelden maatschappelijke stage (nu op vrijwillige basis bij een deel van de scholen), maatschappelijke diensttijd, burgerschapsonderwijs, meedoen vanaf dag één door asielzoekers, medewerkersvrijwilligerswerk, gezondheid op recept (positieve gezondheid) en sociaal pensioen.
2. Om vrijwilligerswerk voor iedereen bereikbaar te maken, is samenwerking tussen overheid en het vrijwilligerswerk nodig, ook financieel.
3. Voor alle lokale initiatieven, is een goede ondersteuningsinfrastructuur nodig. Voor die lokale ondersteuning ontbreekt een stevige basis in wetgeving, zoals nu in de Wmo.
4. Het schrappen – in plaats van bijvoorbeeld hervormen – van de maatschappelijke diensttijd baart ons zorgen. Nu de gedane investeringen een rijk maatschappelijk rendement op gaan leveren¹, lijkt het ons van belang dit voort te zetten, al dan niet op dezelfde wijze.
5. Er komt een generieke taakstelling subsidies voor de Rijksoverheid voor zaken waarvan de effectiviteit en doelmatigheid van de middelen vaak niet of onvoldoende zijn bewezen. Participatie wordt genoemd als voorbeeld. Ook Vereniging NOV is voor bewezen impact. Gezien de relatie tussen politiek, overheid en burger, vragen wij hier niet blind een taakstelling door te

Tweede Kamerlid Wytske Postma (NSC) ziet vrijwilligerswerk als

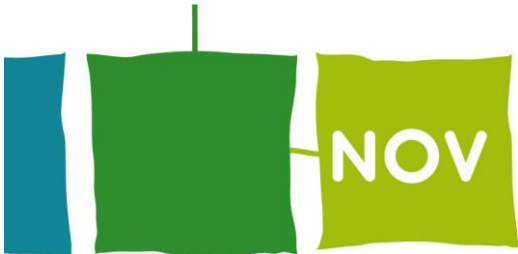
natuurlijk onderdeel van de maatschappij. Om dit zo te houden, wil NSC jongeren stimuleren om een actieve rol te spelen in de gemeenschap. Dat kan door het vervullen van een maatschappelijke stage of het doen van vrijwilligerswerk bij een vereniging waar ze lid van zijn. “Voor jongeren is het verrijking als ze via zo'n stage in een wereld komen die ze nog niet goed kennen. Dat geeft een bredere blik op de wereld.”

Om vrijwilligerswerk bij maatschappelijke organisaties goed te laten verlopen, wil ook NSC een vermindering van de administratieve lasten. Dat begint volgens Wytske soms al op Europees niveau. “Bij ons bestaat de brandweer en de reddingsbrigade voor een groot deel uit vrijwilligers. Als er dan regelgeving en eisen komen die ongeschikt zijn voor het model dat wij hier hebben met vrijwilligers, dan is dat ongewenst en moeten we daarnaar kijken.”

Bron: Magazine ECHT, Nationale Vrijwilligersprijzen 2024

¹ MDT 2023 Groeien en bewijzen,

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/05/21/onderzoeksrapportage-mdt-2023>

voeren, maar juist samen met vrijwilligers/burgers en hun organisaties te kijken hoe hier effectief en doelmatig gewerkt kan worden aan het herstel van vertrouwen en daadwerkelijke deelname.

2. Reduceer regeldruk | onnodige barrières wegnemen

Het is door Sira Consulting en andere onderzoekers heel duidelijk bewezen dat vrijwilligersorganisaties lijden onder (generieke) wet- en regelgeving² die vooral bedoeld is voor grote commerciële organisaties en overheden zelf. De door de ministeries ingezette weg om regeldruk te verminderen, is hard nodig om het nemen van vrijwillig initiatief mogelijk te houden. Hoewel in het Hoofdlijnenakkoord staat dat taakstelling van het verminderen van het aantal ambtenaren en consultants wordt gekoppeld aan het verminderen van regels en administratieve lasten voor de samenleving³, wordt die regeldrukvermindering voornamelijk expliciet gemaakt voor ondernemers⁴. Echter, als het gaat om verenigingen, stichtingen, kerkgenootschappen of informele organisaties, staat er dat er 'wordt gewerkt aan een slim verbod op ongewenste buitenlandse financiering van Nederlandse verenigingen, stichtingen, kerkgenootschappen of informele organisaties. De behandeling van de wet transparantie maatschappelijke organisaties wordt voortgezet.' Het lijkt alsof hier sprake is van een vooraanname op basis van achterhaalde informatie. Uit de laatste National Risk Assessment⁵ en het DNB-rapport Van Herstel naar Balans⁶ blijkt een veel genuanceerder beeld van vrijwilligersorganisaties en het gevaar op witwassen of terrorismefinanciering. Ook zijn er vragen over doelmatigheid van wet- en regelgeving. Ook de Sector Standaard Non Profit⁷, uitgebracht door de NVB, geeft inzicht in eventuele risico's bij vrijwilligersorganisaties.

Het Nationaal Verenigings Onderzoek⁸ laat heel duidelijk zien dat veel verenigingen de last van regeldruk niet meer kunnen dragen. Alle informatie, inclusief de ondersteunende organisaties, vindt u verzameld op www.stopregeldruk.nl.

Pagina 25 uit het Hoofdlijnenakkoord verwoordt voor ons heel kernachtig waar het om moet draaien: *'Geen nieuwe nationale koppen op Europees beleid; daar waar mogelijk bestaande koppen, die zorgen voor extra regeldruk, schrappen'*

3. Geven in tijd, geven in geld | betrokkenheid stimuleren

De nieuwe coalitie wil de giftenaftrek beperken. Hoewel Vereniging NOV van 'het geven in tijd' is, moge duidelijk zijn dat vrijwilligerswerk niet gratis is. Voor de duurzame inzet van vrijwilligers zijn het vergoeden van onkosten en deskundigheidsbevordering cruciaal. Vrijwilligersorganisaties hebben

² Eindrapport onderzoek regeldruk bij vrijwilligersorganisaties en filantropische instellingen, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2023D26806&did=2023D26806

³ Pagina 18 van het akkoord

⁴ Pagina's 15, 24 en 25 van het akkoord

⁵ National Risk Assessment Witwassen 2023 en National Risk Assessment Terrorismefinanciering 2023, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2024Z05690&did=2024D13180

⁶ Van Herstel naar Balans, Aanpak van witwassen moet gericht, <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/persbericht-2022/aanpak-van-witwassen-moet-gericht/>

⁷ Minder impact klantonderzoek bij lage risico's op witwassen in not-for-profit sector, <https://www.nvb.nl/nieuws/minder-impact-klantonderzoek-bij-lage-risico-s-op-witwassen-in-not-for-profit-sector/>

⁸ Nationaal Verenigings Onderzoek, <https://nationaalverenigingsonderzoek.nl/resultaten-2024/>

een of meerdere panden, computers of vrijwilligerswerkspecifiek materieel nodig. Vergunningen kosten geld, net als verantwoordingen en bijvoorbeeld onderzoek om vrijwilligerswerk op te baseren. Het is maar een greep uit de kosten. De giftenaftrek heeft een aantal voordelen, ook al staat in de Evaluatie Giftenaftrek⁹ dat de huidige regeling effectiever kan:

- a. Donaties zijn een manier om aan een meer gespreide financiering te werken.
- b. Donaties zijn een manier waarop mensen toch kunnen bijdragen aan de samenleving.
- c. Het stimuleren van geven door aftrek, verhoogt het daadwerkelijke geefgedrag.

4. Representativiteit | echte democratie

In het Hoofdlijnenakkoord staat duidelijk benoemd dat de Rijksdienst meer moet inzetten op burgerperspectief. Wij juichen dat toe, en doen graag een aantal suggesties om dat te verwezenlijken¹⁰. Ook omarmen we de versterking van klokkenluiders. In tegenspraak met deze twee positieve ontwikkelingen lijkt, afhankelijk van de invulling, of en hoe nadere vereisten gesteld kunnen worden aan de representativiteit van belangenorganisaties met een ideëel doel op grond van art. 3.305a Burgerlijk Wetboek. Hier vinden we een waarschuwing op zijn plaats. Daar waar ideële belangenorganisaties (en hun vrijwilligers) het opnemen voor belangen die een kleine groep mensen lijken aan te gaan, geven zij vaak tegengeluid aan ontwikkelingen die voor ons allemaal negatief zijn. Het gehoord kunnen worden, ook van een minderheid, behoort onlosmakelijk tot de kracht van onze democratie. Hierbij willen we graag refereren aan het ontwerp van de voorliggende Wet transparantie en tegengaan ondermijning door maatschappelijke organisaties (WTMO), waarin hetzelfde principe kan optreden. Door normvraagheid in die wet kan (en zal) naar onze mening willekeur bij de overheid optreden. Hiermee kan een overheid haar burgers (en hun organisaties) beknotten in plaats van beschermen. Wij vragen de coalitie hier ontzettend voorzichtig mee om te gaan.

5. Sectorspecifiek | impact op maatschappelijke doelen

Het Hoofdlijnenakkoord heeft hele specifieke gevolgen, vaak per sector. Graag behandelen we hier een paar van die aspecten, die voor veel vrijwilligersorganisaties spelen. Veel van deze organisaties zijn lid van Vereniging NOV.

a) Sport

In de sport zijn zo'n 2,4 miljoen mensen actief als vrijwilliger en ruim 5,3 miljoen mensen is lid van een sportvereniging. Maatregelen die de sport treffen, hebben dus een enorme impact op veel vlakken; sociaal, opvoedkundig, maar ook qua gezondheid. Sportkoepel en NOV-lid NOC*NSF maakt zich zorgen over bezuinigingen en lastenverhogingen, zoals de voorgenomen kansspel- en BTW-verhoging. Gezamenlijk hebben ze volgens de koepel een enorme impact op sport en bewegen. Impact op alle fronten; de sportorganisatie, sportinfrastructuur, sportbeoefening én sportbeleving. [Lees hier de uitgebreide reactie van NOC*NSF.](#)

⁹ Geven en Nemen, Evaluatie Giftenaftrek 2016 – 2021, <https://www.seo.nl/wp-content/uploads/2024/03/2024-25-Evaluatie-giftenaftrek-2016-2021.pdf>

¹⁰ Moties Keijzer en Bikker, <https://vrijwilligerswerk.nl/nieuws+en+blogs/1992374.aspx?t=Motie-Bikker-unieke-kans-voor-overheid-om-kloof-met-burgers-te-dichten>

b) Amateurkunst en cultuur

De btw-verhoging op culturele diensten en goederen (van 9% naar 21%) is voor [Koornetwerk Nederland, de Bond van Orkest-dirigenten en Instructeurs \(BvOI\) en de Koninklijke Nederlandse Muziek Organisatie \(KNMO\)](#) een pijnlijke verandering. Die bezuiniging raakt de amateurkunstsector, met ruim 900.000 vrijwilligers, hard. Koren en orkesten moeten vanaf 2026 meer btw betalen over de honoraria van hun professionele artistieke (bege)leiders, ingehuurde solisten, pianisten, repetitoren en andere artiesten. Ook de btw op bijvoorbeeld concertkaartjes gaat omhoog.

Normaal gesproken vallen musea onder 'dagrecreatie' en daarmee onder het lage btw-tarief, maar de [Museumvereniging](#) kreeg te horen dat musea wél onder het hoge btw-tarief gaan vallen. Zij vinden het lastig uit te leggen dat een dagje naar het Spoorwegmuseum of NEMO meer belast zou worden dan een dagje naar de Efteling. De Museumvereniging ziet dat bezuinigingen bij ministeries die de sector kunnen raken. Ook de verhoging van de kansspelbelasting en de beperking van de giftenaftrek worden genoemd.

c) Zorg en welzijn

In het Hoofdlijnenakkoord staat dat preventie meer centraal komt te staan, inclusief sport en bewegen, om de gezondheid te verbeteren, gezondheidsverschillen te verkleinen en de zorgvraag te beheersen. We zouden daar graag aan toevoegen dat het doen van vrijwilligerswerk dóór zorg- en hulpbehoevenden op allerlei wijzen en plekken, afhankelijk van hun situatie, en het vrijwilligerswerk doen vóór zorg- en hulpbehoevenden, enorm aan preventie kunnen bijdragen. Daarnaast wordt noodzakelijke verbetering van de samenwerking tussen formele zorg, vrijwilligers, mantelzorgers en cliënten/patiënten/zorgbehoevenden niet benoemd. Dat zien we als een gemiste kans, omdat zowel mantelzorgers als vrijwilligers nu al onmisbaar blijken te zijn in de toekomst van zorg en hulp aan anderen in een vergrijzende en ontgroenende samenleving.

d) Wijken en buurten

In het Hoofdlijnenakkoord ziet de [We Doen Het Samen Coalitie](#), waar Vereniging NOV deel van uitmaakt, een aantal hoopgevende onderdelen zoals het bevorderen van wooncoöperaties, een stevige inzet op het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid het programma Elke Regio Telt. In deze brede coalitie bestaat echter ook veel zorg over participatie en of het burgerperspectief wel écht centraal komt te staan: "De rol van gemeenschappen is niet overal geborgd, er wordt bezuinigd op subsidies die inzetten op participatie en medezeggenschap, en er is weinig expliciete aandacht voor het versterken van de onderlinge solidariteit." Volgens Motivaction gaat het om 4,2 miljoen Nederlanders die tijd en energie in hun eigen leefomgeving steken.

e) Schuldhulpverlening en de schuldenindustrie

Diverse leden van Vereniging NOV helpen mensen die in de dagelijkse praktijk de eindjes niet aan elkaar kunnen knopen, zie bijvoorbeeld ook [de petitie van Humanitas om de schuldenindustrie aan te pakken](#). Positieve punten in het Hoofdlijnenakkoord op dit vlak zijn:

- a. De verbetering van (gemeentelijke) schuldhulpverlening wordt doorgezet, met focus op aanpak van de problematiek bij de bron.

- b. Een knelpuntenaanpak voor specifieke groepen onder het bestaansminimum, onder wie werkende armen.
- c. Stapsgewijs wordt gewerkt aan verbeteringen in de sociale zekerheid, fiscale regelingen en de toeslagen, zodat werken meer loont.
- d. Wetgeving wordt voorbereid voor een hervorming van het toeslagen- en belastingstelsel.

Ons advies is om vrijwilligersorganisaties die op dit vlak actief zijn, mee te nemen in deze verbetertrajecten. Zij weten vaak waar het knelt.

Op vrijwilligersvlak zijn aanpassing van de Regeling Vrijwilligersvergoeding en de Participatiewet een absolute must. Meer informatie hierover vindt u [op deze pagina op Stop Regeldruk](#).

f) Natuur, landschap en klimaat

NOV-leden [Natuurmonumenten en LandschappenNL](#) zijn met een achterban van ruim een miljoen mensen en honderden natuurgebieden overal in Nederland verankerd. Deze vrijwilligers (en donateurs) zijn de buur van vele boeren en niet zelden zijn het ook zelf boeren. Deze vrijwilligers en hun organisaties willen graag samen optrekken om de grote uitdagingen op het gebied van natuur, biodiversiteit, waterkwaliteit, bodemgesteldheid en klimaat het hoofd te bieden.

Deze bereidheid blijkt ook uit de handreiking die het [Nationaal Klimaat Platform](#) de nieuwe coalitie doet. Zij koppelen klimaat ook heel sterk aan bestaanszekerheid én aan de bewezen bereidheid van allerlei partijen om hieraan mee te werken.

Ons advies is om samen met deze partijen te kijken waar overheid en burger samen het positieve verschil kunnen maken.

g) Migratie

Voor de opvang van asielzoekers zullen de plannen om kansarme asielzoekers op aparte locaties op te vangen met een zo veel mogelijk versoerd en deels gesloten regime averechts werken in hun participatiekansen, mochten zij toch de asielprocedure succesvol afsluiten. Daarnaast zijn we in de gelukkige positie dat Nederland een veilige haven is voor lhbt-plus personen, zoals ook [COC Nederland betuigt](#). Hoe mooi is het als we deze rol als Nederland blijven vervullen? NOV is verheugd te lezen dat er ook extra aandacht komt voor vrouwen in asielzoekerscentra. Met een net opgestart vrouwenprogramma in een aantal AZC's rond participatie zijn al positieve resultaten geboekt. Juist in een land als Nederland waar emancipatie hoog in het vaandel staat is het belangrijk om bij aankomst mogelijke nieuwe Nederlanders hierin mee te nemen. Vaak zijn deze mensen hun land van herkomst ontvlucht vanwege de sociale ongelijkheid, onveiligheid en politieke instabiliteit. Vluchtelingenwerk Nederland [heeft de feiten over vluchtelingen goed op een rij gezet](#). Partos, de branchevereniging voor ontwikkelingsamenwerking [schetst het grote plaatje; het gebrek aan vrede, onveiligheid, schending van mensenrechten, gezondheidsverschillen, oneerlijke handel \(en kansen\) en klimaatverandering zorgen voor migratie](#). Ook in de ontwikkelingsamenwerking spelen vrijwilligers een grote rol. Nederlanders willen bijdragen aan internationale ontwikkelingen die ook Nederland ten goede komen.

h) Diversiteit

De coalitie beschouwt het Caribisch deel van het koninkrijk als waardevol. Daar zijn wij het van harte mee eens. Graag willen we opmerken dat wij de waarde zien van alle bevolkingsgroepen die ons culturele diversiteit brengen. Dat een grote mate aan diversiteit om wederzijdse verdraagzaamheid vraagt, gaat voor ons gelijk op met het zien van de voordelen die het ons brengt. Advocaat, boer, bakker, theoretisch opgeleiden, praktische opgeleiden, jongeren, ouderen, mensen met een migratieachtergrond, Henk en Ingrid; het liefst willen we ze allemaal in staat stellen elkaar te leren kennen. Vrijwilligerswerk is één van de middelen daartoe.